

Kázání na neděli 2. června 2024 (autor: br. farář Jiří Tengler, upravil O. B.)

Základ kázání: 1. Korintským 1,18-25

Bohu se zalíbilo ty, kdo věří, spasit bláznovskou zvěstí. Židé žádají zázračná znamení, Řekové vyhledávají moudrost, ale my kážeme Krista ukřižovaného. (21nn) Židé, Řekové, my. Když apoštol mluví o třech různých skupinách, mohlo by se zdát, že lidi škatulkuje. Ten je takový a onen je makový. Šup s nimi do přihrádek, hlavně aby se nepromíchali s námi, kteří s nimi nechceme mít nic společného. Jenže když apoštol Pavel mluví o Židech a o Řecích, nemluví o nikom vzdáleném a cizím. Pavel mluví o sobě. Pavel sám osobně je Žid jako poleno a zároveň je Řek jako poleno. Hned vám to vysvětlím.

Pavel se narodil někdy kolem roku 10 našeho letopočtu v řeckém městě Tarsus v dnešním Turecku. Ve své době to bylo významné město. A jako takové nabízelo i solidní vzdělání. Všechno podstatné z antické přírodovědy, matematiky a filosofie, všechno podstatné z antického umění i řečnictví poznal Pavel ve škole. Můžeme se domnívat, že Pavel úspěšně absolvoval gymnázium nebo dokonce ještě nějakou vyšší školu. Pavel ovládá řečtinu slovem i písmem nikoli jako cizí jazyk, nýbrž jako běžnou dorozumivací řeč. V Pavlových dopisech nacházíme bohaté výrazivo s důmyslnými větnými konstrukcemi. Pavel dovede citovat řecké klasiky. Svým vzděláním, svou kulturou Pavel byl Řek. Uměl se bez potíží pohybovat v řeckém světě, čehož využil ke svým misijním cestám.

V Tarsu žila též nemalá skupina Židů. Tak tomu ostatně bylo po celé římské říši a ostatně i u nás až do druhé světové války, že mezi většinovým obyvatelstvem žili také Židé. Třebaže byli vzdáleni od své pravlasti a posvátného města Jeruzaléma, pořád si drželi a drží svoje tradice. Jsou lidem knihy. Po tisíciletí si v Bibli čtou o praotcích svého národa, které si Bůh vyvolil, aby do světa vnesli požehnání. Pavel pocházel z dobře situované židovské rodiny. Jak sám vzpomíná, dostalo se mu kvalitního biblického vzdělání. Tedy on uměl v hebrejštině nejenom číst, ale i debatovat o rabínských spisech a uvažovat nad bohoslužebnými texty. Svým náboženstvím, svou vírou Pavel byl Žid. Byl zapáleným obhájcem národního náboženství, radil se k horlivému proudu farizejů. V té době užíval přednostně své židovské jméno Saul. A jako Saul bojoval za čistotu židovské víry proti křesťanským novotám. V dramatickém přerodu se na cestě do Damašku z pronásledovatele křesťanů stal kazatel Krista. Čtěte Skutky apoštolů v Bibli, kde je Saulovo obrácení popsáno. Dokonce hned několikrát.

Tedy: Svým původem byl Saul Pavel neboli Pavel Saul zakořeněn v obou tradicích. Židovské i řecké. A tento Žid a Řek v jedné osobě prohlásí. ***Židé žádají zázračná znamení, Řekové vyhledávají moudrost, ale my kážeme Krista ukřižovaného.*** To prosím není nálepkování nebo očerňování druhých lidí. Pavel mluví o sobě. On se vyrovnává s vlastními tradicemi. Jak s židovstvím, tak s řeckou kulturou, tzv. helénismem. Poněvadž Pavel obojí dobře zná, uvědomuje si dobře jejich slabiny, jejich mantinely, to, nač nestačí. Když Pavel Korint'ánům píše „***Židé žádají zázračná znamení***“, tak sděluje: Mně jako židovi by se líbilo, kdyby Bůh udělal nějaký strhující zázrak a projevil tak svou sílu a moc ve světě. Když Pavel napíše „***Řekové vyhledávají moudrost***“, tak vyznává: Mně jako absolventovi řeckých škol by se líbilo, kdybychom našli nějaké moudré poučky, nějaký systém a pravidla stejně spolehlivá jako přírodní zákony a podle nich si zařídili život. Ovšem Pavel ví, že spasitelné velezázraky a velemoudra se nekonají. Proto Pavel

píše: ***Židé žádají zázračná znamení, Řekové vyhledávají moudrost***, a dodává: ***my však kážeme Krista ukřižovaného***. Když tohle apoštol napíše, vyznává: Nevystačím si s tím, co dovedu jako Žid nebo jako Řek. Nespoléhám na své hledačské a myslitelské schopnosti. Spoléhám na to, co se událo na kříži. Já doufám v to, co nemohu ovlivnit. Co dostávám zadarmo. ***Bohu se zalíbilo ty, kdo věří, spasit bláznovskou zvěstí.***

Vidíte ten odstup, který Pavel zaujímá vůči svým vlastním kořenům? Asi lepší slovo než odstup by bylo slůvko nadhled. Pavel má nadhled. Dívá se s nadhledem na to, čím ho pro život vybavily řecké školy a židovské náboženství. To nejsou marné, prázdné věci, které si Pavel s sebou z minulosti nese. Bohu díky za ně! Avšak vedle toho všeho snažení a pile se Pavel přiznává ke Kristovu kříži, který nezapadá ani do židovských představ o mocném Bohu, ani do řecké touhy po moudrosti. Je to jiná možnost, kterou druzí nechápou. Nechat se bezmocně popravít na kříži, to je pošetilost z pohledu nekřesťanů. „Čeho tím chcete dosáhnout?“, namítají svorně Židé i Řekové. „Je to bláhovost, upínat se k Ukřižovanému.“ A Pavel s námitkami souhlasí: ***Ano, slovo o kříži je bláznovstvím. (18) Bohu se zalíbilo ty, kdo věří, spasit bláznovskou zvěstí.***

Slovo o kříži je bláznovstvím. Sestry a bratři, kříž je symbolem naší výstřední, ztřeštěné, nelogické křesťanské víry. Jen považte: Popravčí nástroj jako směrovka k naději! Místo, na němž se umírá, jako důkaz lásky! Ano, to na první pohled nedává smysl. Je to bláznovství, přitaká Pavel. Ale jenom na první pohled. Kříž je symbol. Každý symbol je jenom znamením, ke kterému vy musíte přidat význam. Připojit k němu sdělení. Spojit jedno s druhým. Zelená barva sama o sobě nic neznámá, ale když ji vidíte jako symbol na semaforu, spojte si ji s pokynem: „Volno, jed’.“ Slovo symbol znamená propojení, doplnění, scelení. Ano, kříž je děsivý kus dřeva a je bláznivé si od něj cokoli slibovat. Jenže my k tomu podivnému symbolu přidáváme ještě další význam. Kristus trpěl na kříži kvůli tomu, co dělal pro nás, zemřel na kříži za nás, ale – to je ten dodatek – ale nezůstal ve smrti. Boží láska je silnější než smrt a hrob. Ježíš, který byl potupně ukřižovaný, byl vzkříšen. Pro naši spásu. Nový život a vítězství nad smrtí je oním dodatkem, který my ve víře připojujeme k bláznivému symbolu kříže. ***Slovo o kříži je bláznovstvím. Bohu se zalíbilo ty, kdo věří, spasit bláznovskou zvěstí.***

Je známo, že čeští evangelíci jsou vůči používání kříže zdrženliví. Symbol kříže nepatří do běžné výbavy našich kostelů a modliteben. Místo něj užíváme kalicha. Kříž je u nás historicky zatížený, významově spojený s křížáckými taženími proti kališníkům a s nadiktovanou rekatolizací v pobělohorské době. Ani náš kostel zde v Poličce původně neměl kříž. A někteří si asi vzpomínáte, že jsme jej dostali před lety darem od přátel z Německa. Pro ně je křesťanské shromaždiště bez kříže nemyslitelné a chtěli nás naučit vnímat tento symbol jinak. Jsem rád, že zde kříž máme. Že tento symbol nespojujeme přednostně s historickými křivdami, nýbrž jej dáváme do souvislosti s Kristem a jeho darem života. Spolu s kalichem je kříž symbolem naší víry. ***My kážeme Krista ukřižovaného***, zdůrazňuje apoštol, v čem se křesťané liší od ostatních nauk. My se držíme Kristova evangelia o lásce, která i když život ztrácí, díky Bohu jej nalézá. Poněkud bláznivé, pravda, ale nadějně. Jako nic jiného.

Pavel, Žid a Řek v jedné osobě měl díky víře nadhled nad svými vlastními kořeny, nad tradicemi, z nichž vyrůstal. Uměl se dovtípit, že souvislosti života jsou širší. V kříži viděl nejen symbol zkázy, ale i počátek nového života. Při svém obrácení u Damašku Pavel

prestal sebe brát tak příšerně vážně. Začal počítat s Boží stvořitelkou mocí, která proměňuje i naše zaběhané představy o síle a moci, o moudrosti, o životním úspěchu. ***Neboť bláznovství Boží je moudřejší než lidé a slabost boží je silnější než lidé.*** (25)

Víte, já se domnívám, že cestou do Damašku Pavel nejenom prožil obrácení. On získal i smysl pro humor. To je přece pokání. Nebrat sám sebe příliš vážně. Umět odkrývat jiný význam, tak porozumíme vtipu, tak pochopíme symboly. Smysl pro humor, smysl pro odhalování nečekaného, smysl pro odkrývání nových významů je důležitou součástí křesťanské víry. Bez humoru a zvědavosti se z nás stávají zapšklí morousové. Některé církve mají do svého kalendáře zařazenu neděli svatého humoru, neděli smíchu. Pěkně, jednou za rok se zaměřit na skutečnost, že k víře patří úsměv a vtip. Nebrat sebe příliš vážně. Vážně je třeba brát Pána Boha a jeho překvapivé činy.

Sestry a bratři, co myslíte – je v našem veřejném životě dost humoru, vtipu a smíchu? Podle mě je ho málo. Jen se podívejte na plejádu našich politiků. Kdo z nich má nad sebou nadhled? Kdo z nich se umí smát sám sobě? Kdo vás umí rozesmát? Ne nějakým samolibým oplzlým vtipem, nýbrž nějakou překvapivou, nadějnou souvislostí? Jeden místo smíchu fňuká a dělá ze sebe chudáčka. Druhý šíří strach, strašit je snazší než odkrývat nové obzory. No a další se nesou na vlně brblání. Nic nového nadějného, překvapivého, veselého neobjevují. Kam se poděl humor? Kam se poděl nadhled? Proč se v naší politice nedaří vtipu? Možná, že je zde tak málo humoru, protože je zde málo víry. Té víry, která dává člověku nadhled, odstup od sebe sama. A přístup k Bohu. Ono to nějak spolu souvisí.

Od apoštola Pavla se všichni můžeme učit nadhledu. I ty svoje nejvznešenější židovské a řecké tradice dokázal nahlédnout z odstupu a vysmát se jejich slabinám. Apoštol bral sám sebe s rezervou, bez rezervy bral Boha, který se bláznivě projevil na kříži. Tam, kde se lidé berou smrtelně vážně, tam to zavání smrtí. Když sami sebe smrtelně vážně brali katolíci a evangelíci, tak z toho byly náboženské války. Když se smrtelně vážně brali Němci a Češi a Francouzi, tak z toho byly mezinárodní války. Když se smrtelně vážně brali rolníci a šlechta, dělníci a měšťanstvo, tak z toho byly občanské války. Živá víra tam všude přišla zkrátka. Šla stranou. Absence křesťanského humoru je po čertech nebezpečná.

Tedy milí křesťané, umíte se smát? Umíte se smát sami sobě? Je humor součástí vaší víry? Umíte zacházet s vtipem? Umíte se dovtípit, že kříž je jenom symbol? Umíte s fantazií přiřazovat ke znamením významy? Umíte v obyčejné vodě spatřit Boží věrnou přízeň? Umíte v kalichu s vínem a v kousku chleba zahlédnout Boží pozvání? Umíte v hloučku pochybných lidí prožít společenství svatých, kteří vše sázejí na lásku a odpuštění? Jak je tomu s vaším důvtipem? Umíte bláznovsky věřit? Umíte za neúspěchem a smrtí čekat na vzkříšení a nový život? Amen.